

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертацію Мельнійчука Владислава Васильовича
«Психоаналітичний дискурс прози Степана Процюка»,
подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 03 Гуманітарні
науки за спеціальністю 035 Філологія**

Актуальність теми дисертації. Сучасний літературний процес в Україні відрізняється великою різноманітністю творчої продукції і присутністю видатних творчих постатей з оригінальним поглядом на життя і мистецтво. Серед них можна виділити Степана Процюка, якого традиційно відносять до третьої сили новітньої української літератури (Р. Харчук), його також зараховують до бунтарів, які торують свій шлях у сформованих уже напрямках сучасного вітчизняного письменства. Не можна сказати, що доробок цього автора залишається поза увагою критиків і літературознавців, навпаки, всі його твори викликають живий інтерес і бурхливі обговорення. Не останню роль в цьому відіграє й те, що він пише психобіографічні твори, які наснажені і власним психологічним досвідом, й інтересом до психології й психоаналізу. Зауважимо, що попри те, що психоаналітична критика у нас уже має певні досягнення, які перекреслюють десятиліття заборони, саме творчість С. Процюка поки не стала матеріалом для системного дослідження психоаналітичного дискурсу його прози. Тому питання, висвітлені у рецензованій дисертаційній роботі є досить актуальними та перспективними. Таким чином, дисертаційна робота Мельнійчука В.В. є актуальною для осмислення сучасного літературного процесу в світлі психоаналізу і аналітичної психології, що значно розширює розуміння творчості С. Процюка і формує новітню методику аналізу творів сучасних українських письменників. Отже, вибір дисертантом теми є цілком виправданим, а актуальність та своєчасність роботи не викликає сумніву.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційну роботу виконано на кафедрі української та зарубіжної літератур Житомирського державного університету імені Івана Франка. Наукове дослідження узгоджується з науковим проектом кафедри «Історична поетика

української літератури». План-проспект і тема дисертації затверджені на засіданні Вченої ради Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 4 від 31 жовтня 2017 року) та на засіданні Бюро наукової ради Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України з проблеми «Класична спадщина та сучасна художня література» (протокол №1 від 19 червня 2018 року).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Робота містить самостійні наукові висновки автора. За підсумками дослідження опубліковано 5 статей (1 – у зарубіжному виданні).

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів. Розроблені автором і викладені у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації мають високий рівень обґрунтованості. Дисертантом опрацьовано і осмислено значну кількість літературних джерел як вітчизняних, так і зарубіжних вчених, якісно проаналізовано психоаналітичний дискурс прози С. Процюка. При дослідженні питань, що витікають із теми дисертації, у кожному конкретному випадку автор критично осмислює, здобутки науковців, обов'язково висловлюючи при цьому свою думку, що свідчить про високу наукову культуру здобувача. Зроблені у дисертації висновки та рекомендації логічні і є результатом всебічного та об'єктивного аналізу досліджуваних явищ, здійсненого за допомогою сучасного наукового інструментарію. В процесі дослідження застосовано загальнонаукові та спеціальні прийоми і методи пізнання. Їх використання дозволило дисертанту всебічно науково обґрунтувати теоретичні, методологічні та практичні аспекти вивчення актуальної теми.

Ступінь новизни основних результатів дисертації. Вперше у вітчизняному літературознавстві проаналізовано романи С. Процюка («Руйнування ляльки», «Інфекція», «Тотем», «Жертвопринесення») методом психоаналізу, вказано ключові моменти ініціаційного міфу у романному світі автора, систематизовано сакральні та профанні точки хронотопу, окреслено глибинні несвідомі мотиви поведінки персонажів, їх комплекси, несвідомі сигнали фантазій та сновидінь. Ще дисертант встановив архетипи прози

письменника: «ініціації», «сакралізації» хронотопу, «трикутника», «невротичного героя», «персонажа з материнським комплексом». Зазначені архетипи характеризують несвідомий автономний комплекс С. Процюка. Автором розширено прочитання прози письменника, з'ясовано особливості його бачення людської психіки через призму психоаналізу. Проведено детальний текстуальний аналіз раніше мало досліджених романів автора.

Практична цінність результатів дослідження. результати дослідження можуть бути використані при написанні статей та монографій, рецензій та кваліфікаційних робіт на тему творчості С. Процюка, у викладанні курсів історії української літератури, а також можуть бути опубліковані окремим розділом підручника, посібника з сучасної української прози.

Наукові праці, які відображають результати дисертації. За матеріалами дисертації опубліковано 5 наукових статей, зокрема 3 – у фахових виданнях за переліком ДАК України, 1 – у закордонному та 1 – в українському виданні, що відповідає вимогам відповідно до пунктів 8,9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (постанова Кабінету Міністрів України №44 від 12.01.2022).

Апробація результатів дисертації. Засадничі положення дисертації обговорено на засіданні кафедри української та зарубіжної літератур Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол №1 від 26 серпня 2022 року).

Основні положення дисертаційного дослідження представлено на науково-практичних конференціях: «Podkarpacie literackie na przestrzeni wieków» (Жешув, Польща, 2017), «Modern science: innovations and prospects» (Стокгольм, Швеція, 2022), «Science, innovations and education: problems and prospects» (Токіо, Японія, 2022), «Innovations and prospects of world science» (Ванкувер, Канада, 2022); літньому конгресі Асоціації Славістичних, Східноєвропейських та Євразійських Студій (ASEEES) (Загреб, Хорватія, 2019).

Дані про відсутність текстових запозичень і порушень академічної доброчесності.

Відсоток оригінальності тексту становить 89,9%

Зауваження та рекомендації.

Оцінюючи дисертаційну роботу Мельнійчука В.В. в цілому позитивно, необхідно зупинитись на деяких питаннях і пропозиціях:

1. Чим обумовлений вибір аналізованих романів з усього доволі великого доробку С. Процюка?
2. Чи відрізняються результати аналізу текстів методами психоаналізу і аналітичної психології?

Зазначені зауваження та побажання не впливають на загальну позитивну оцінку роботи, не зменшують її наукової новизни та практичної значущості, тому не стають на перешкоді для представлення у спеціалізовану раду для офіційного захисту.

Дисертаційна робота Мельнійчука Владислава Васильовича «Психоаналітичний дискурс прози Степана Процюка», представлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 Філологія, є самостійною завершеною працею, в якій вирішується актуальна наукова проблема розгляду творчості С. Процюка в психоаналітичному зрізі.

За своєю актуальністю, методичним рівнем планування і проведення дослідження, науковою новизною та практичними результатами робота відповідає вимогам, встановлених щодо дисертацій, а її автор Мельнійчук Владислав Васильович заслуговує на присвоєння ступеня доктора філософії.

Рецензент:

доцент кафедри української
та зарубіжної літератур
і методик їх навчання

Житомирського державного
університету імені Івана Франка
кандидат філологічних наук, доцент

Марина ФРАНЧУК

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА

Марина Франчук